

Socialdepartementet

Yttrande över promemorian Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning 820 19/04168/FST*Bakgrund*

Jönköpings kommun har beretts tillfälle att till Socialdepartementet lämna synpunkter på förslagen i promemorian Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning.

Jönköpings kommun lämnade i april 2019 synpunkter på promemorian "Behov av hjälp med andning och sondmatning". I remissvaret framhöll kommunen att det är bra att andning och sondmatning anses vara grundläggande behov men att det behöver förtydligas att det inte bara är integritetskänsliga delar av hjälp med andning och sondmatning som ska utgöra grundläggande behov.

Den 1 november 2019, trädde nya ändringar i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ikraft. Ändringarna innebär att behov av hjälp med andning ska utgöra sådana grundläggande behov som kan ge rätt till personlig assistans. Den aktuella promemorian innebär lagförslag som även inkluderar sondmatning som ett grundläggande behov för personlig assistans. Regeringen föreslår även att hjälpåtgärder som ryms inom det normala föräldraansvaret också ska kunna ge rätt till assistansersättning och personlig assistans när det gäller hjälp med andning och måltider i form av sondmatning. Detsamma ska gälla för åtgärder som är nödvändiga för att hjälp med andning ska kunna ges och för åtgärder som är nödvändiga för förberedelse och efterarbete i samband med måltider i form av sondmatning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Hela hjälpbehovet ska vara assistansgrundande vid andning och sondmatning

Efter ett antal domar i Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD) har det inom försäkringskassan blivit en rådande praxis att hjälp med grundläggande behov ska vara av mycket privat och integritetskänslig karaktär. Jönköpings kommun anser att denna utveckling är mycket olycklig och medfört negativa konsekvenser för många individer, samt inneburit en stor övervältring av kostnader från stat till kommun. Nu förslås att denna praxis också blir en del av rådande lagstiftning, som ett tillägg i 9a § LSS. Jönköpings kommun motsätter sig denna förändring.

Jönköpings kommun ställer sig bakom förslaget att alla moment ska ingå i andning och sondmatning och förslaget ligger i linje med vad som framgår av kommunens tidigare remissvar. Förslaget innebär en tydlighet avseende vad som i dessa moment är grundläggande behov och underlättar den del av handläggningen som är bedömningen av de grundläggande behoven. Det minskar också risken att personerna med dessa hjälpbehov återigen hamnar utanför möjligheten till rätten till insatsen personlig assistans.

I promemorian framgår att åtgärder som utförs före eller efter hjälp med andning eller måltider i form av sondmatning per definition inte ingår i dessa grundläggande behov. Frågan uppstår då om det bör föreslås att sådana åtgärder ska utgöra grundläggande behov. Enligt promemorian saknas det skäl att lämna ett sådant förslag. Rengöring av sondsprutor och liknande åtgärder är inte hjälp som är direkt riktad mot den enskilde och kräver därför inte ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer. Jönköpings kommun ifrågasätter promemorians slutsats i denna del.

Kan hjälpbehovet vara hur litet som helst?

I promemorian görs bedömningen att det saknas skäl att, vad gäller andning och måltider i form av sondmatning, frångå principen att någon som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med de grundläggande behoven inte utan vidare kan anses berättigad till personlig assistans. Innebörden av insatsen personlig assistans bör således inte ändras i detta avseende, en bedömning som Jönköpings kommun delar.

Jönköpings kommun noterar att försäkringskassan blivit mer restriktiva att bevilja personlig assistans under tid då brukare är på daglig verksamhet. I flera sammanhang kan det vara viktigt för brukaren att den personliga assistenten även följer med och finns behjälplig under tiden då brukaren är på daglig verksamhet.

Även hjälpbehov som ryms inom det normala föräldraansvaret ska kunna ge rätt till personlig assistans när det gäller andning och sondmatning

I promemorian framgår bland annat att de barn som behöver hjälp med andning och sondmatning är en utsatt grupp. Behoven är kritiska för överlevnad och av en annan karaktär än övriga grundläggande behov. Samma skäl som motiverar att samtliga hjälpmoment bör vara assistansgrundande motiverar att föräldraansvaret inte bör beaktas vid bedömningen av rätten till personlig assistans för hjälp med andning eller sondmatning. LSS saknar en bestämmelse om att föräldraansvaret ska beaktas när rätten till personlig assistans bedöms. Det finns skäl att nu införa en sådan bestämmelse. Nödvändigt för- och efterarbete till en måltid i form av sondmatning (t.ex. rengöring av sondspruta) bör därför också kunna vara assistansgrundande även om åtgärderna skulle rymmas inom det normala föräldraansvaret. Detsamma bör exempelvis gälla för nödvändig skötsel av andningshjälpmedel.

Jönköpings kommun anser det rimligt att hjälpbehov som är av tekniskt avancerat slag och som kräver en persons skötsel kan vara att betrakta att gå utöver normalt föräldraansvar när det gäller andning. När det gäller andning tillstyrker Jönköpings kommun förslaget om att inte göra avräkning för föräldraansvar. När det gäller sondmatning anser Jönköpings kommun att det inte är tydligt utrett och klarlagt grunden för att bortse från föräldraansvaret i någon del. Förslaget innebär att man frångår principen om föräldraansvar så som det finns i de övriga

grundläggande behoven. En uppföljning och analys av konsekvensen av denna förändring bör göras.

Sammanfattningsvis anser Jönköpings kommun att det är positivt att samtliga moment i andning och sondmatning definieras som grundläggande behov. Förslaget innebär en generösare syn på vilka personer som kan ha rätt till insatsen personlig assistans och då innefatta personer med dessa omfattande behov. Det ger bättre förutsättningar för likabehandling i alla kommuner samt en särskild insats som medför ökad trygghet för berörda personer.

Jönköpings kommuns farhåga är emellertid att lagförslaget betyder att man skapar en särreglering och slags hierarki beträffande vissa grundläggande behov i lagstiftningen. Det finns en risk att rådande rättspraxis för övriga grundläggande behov kommer permanentas vilket enligt Jönköpings kommun vore synnerligen olyckligt.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Ann-Marie Nilsson
Kommunstyrelsens ordförande

Johan Fritz
Stadsdirektör